

THE PALIVERSE PROJECT

The Universe of Buddha's Wisdom

Subcommentaries (Tīkā)

2. The Canon of Discipline - Subcommentaries
(2. Vinaya Piṭaka - Tīkā)

07. Commentary on the Vinayaśāṅgha
(07. Vinayaśāṅgha-aṭṭhakathā)

24. Sīmāvinicchayakathā (24. Sīmāvinicchayakathā)

PaliVerse

07. Commentary on the Vinayaśaṅgaha

24. Sīmāvinicchayakathā

156. Sīmāti ettha sīmā nāmesā baddhasīmā abaddhasīmāti duvidhā hoti. Tattha ekādasa vipattisīmāyo atikkamitvā tividhasampattiyuttā nimittena nimittaṃ bandhitvā sammatā sīmā baddhasīmā nāma. Atikhuddakā, atimahatī, khaṇḍanimittā, chāyānimittā, animittā, bahisīme ṭhitasammatā, nadiyā sammatā, samudde sammatā, jātassare sammatā, sīmāya sīmaṃ sambhindantena sammatā, sīmāya sīmaṃ ajjhottharantena sammatāti imehi ekādasahi ākārehi sīmato kammāni vipajjantīti vacanato etā vipattisīmāyo nāma.

Tattha atikhuddakā nāma yattha ekavīsati bhikkhū nisīdituṃ na sakkonti. Atimahatī nāma yā kesaggamattenapi tiyojanaṃ atikkamitvā sammatā. Khaṇḍanimittā nāma aghaṭṭitanimittā vuccati. Puratthimāya disāya nimittaṃ kittetvā anukkamena dakkhiṇāya disāya pacchimāya uttarāya disāya kittetvā puna puratthimāya disāya pubbakittitaṃ paṭikittetvā ṭhapetuṃ vaṭṭati, evaṃ akhaṇḍanimittā hoti. Sace pana anukkamena āharitvā uttarāya disāya nimittaṃ kittetvā tattheva ṭhapeti, khaṇḍanimittā hoti. Aparāpi khaṇḍanimittā nāma yā animittupagaṃ tacasārukkhaṃ vā khāṇukaṃ vā paṃsupuṇṇaṃ vā vālukapuṇṇaṃ vā aññataraṃ antarā ekanimittaṃ katvā sammatā. Chāyānimittā nāma pabbatachāyādīnaṃ yaṃ kiñci chāyaṃ nimittaṃ katvā sammatā. Animittā nāma sabbena sabbaṃ nimittāni akittetvā sammatā. Bahisīme ṭhitasammatā nāma nimittāni kittetvā nimittānaṃ bahi ṭhitena sammatā. Nadiyā, samudde, jātassare sammatā nāma etesu nadiādīsu sammatā. Sā hi evaṃ sammatāpi “sabbā, bhikkhave, nadī asīmā, sabbo samuddo asīmo, sabbo jātassaro asīmo”ti vacanato asammatāva hoti. Sīmāya sīmaṃ sambhindantena sammatā nāma attano sīmāya paresaṃ sīmaṃ sambhindantena sammatā. Sace hi porāṇakassa vihārassa puratthimāya disāya ambo ceva jambu cāti dve rukkhā aññamaññaṃ saṃsaṭṭhaviṭapā honti, tesu ambassa pacchimadisābhāge jambu, vihārasīmā ca jambuṃ antokatvā ambaṃ kittetvā baddhā hoti. Atha pacchā tassa vihārassa puratthimāya disāya vihāre kate sīmaṃ bandhantā bhikkhū taṃ ambaṃ antokatvā jambuṃ kittetvā bandhanti, sīmāya sīmaṃ sambhinnā hoti. Tasmā sace paṭhamataraṃ katassa vihārassa sīmā asammatā hoti, sīmāya upacāro ṭhapetabbo. Sace sammatā hoti, pacchimakoṭiyā hatthamattā sīmantarikā ṭhapetabbā. Kurundiyaṃ “vidatthimattampi”, mahāpaccariyaṃ “caturaṅgulamattampi vaṭṭatī”ti vuttaṃ. Ekarukkhopi ca dvinnaṃ sīmānaṃ nimittaṃ hoti. So pana vaḍḍhanto sīmasaṅkaraṃ karoti, tasmā na kātabbo. Sīmāya sīmaṃ ajjhottharantena sammatā nāma attano sīmāya paresaṃ sīmaṃ ajjhottharantena sammatā. Sace hi paresaṃ baddhasīmaṃ sakalaṃ vā tassā padesaṃ vā antokatvā attano sīmaṃ sammannanti, sīmāya sīmaṃ ajjhottharitā nāma hoti. Bhikkhunīnaṃ pana sīmaṃ ajjhottharitvā antopi bhikkhūnaṃ sīmaṃ sammannituṃ vaṭṭati. Bhikkhunīnampi bhikkhūnaṃ sīmāya eseva nayo. Na hi te aññamaññaṃsa kamme gaṇapūrakā honti, na kammavācaṃ vaggāṃ karonti. Iti imā ekādasa vipattisīmāyo atikkamitvā sīmā sammannitabbā.

157. Tividhasampattiyuttā nāma nimittasampattiyā parisasampattiyā kammavācāsampattiyā ca yuttā. Tattha nimittasampattiyā yuttā nāma pabbatanimittam pāsāṇanimittam vananimittam rukkhanimittam magganimittam vammikanimittam nadānimittam udakanimittanti evaṃ vuttesu aṭṭhasu nimittesu tasmim tasmim disābhāge yathāladdhāni nimittupagāni nimittāni “puratthimāya disāya kiṃ nimittam. Pabbato, bhante. Eso pabbato nimitta”ntiadinā nayena sammā kittetvā sammata.

Tatrāyaṃ vinicchayo - vinayadharena pucchitabbam “puratthimāya disāya kiṃ nimitta”nti? “Pabbato, bhante”ti. Idaṃ pana upasampanno vā ācikkhatu anupasampanno vā, vaṭṭatiyeva. Puna vinayadharena “eso pabbato nimitta”nti evaṃ nimittam kittetabbam, “etaṃ pabbatam nimittam karoma, karissāma, nimittam kato, nimittam hotu, hoti, bhavissati”ti evaṃ pana kittetum na vaṭṭati. Pāsāṇādīsupi eseva nayo. Puratthimāya disāya, puratthimāya anudisāya, dakkhiṇāya disāya, dakkhiṇāya anudisāya, pacchimāya disāya, pacchimāya anudisāya, uttarāya disāya, uttarāya anudisāya kiṃ nimittam? Udakam, bhante. Etaṃ udakam nimittanti kittetabbam. Ettha pana aṭṭhapetvā puna “puratthimāya disāya kiṃ nimittam? Pabbato, bhante. Eso pabbato nimitta”nti evaṃ paṭhamam kittitanimittam kittetvāva ṭhapetabbam. Evañhi nimittena nimittam ghaṭitam hoti, nimittāni sakim kittitānapi kittitāneva honti. Andhakaṭṭhakathāyaṃ pana “tikkhattum sīmamaṇḍalam bandhantena nimittam kittetabba”nti vuttam.

158. Idāni nimittupagāni pabbatādīni veditabbāni - tividho pabbato suddhapamṣupabbato suddhapāsāṇapabbato ubhayamissakoti. So tividhopi vaṭṭati, vālikarāsi pana na vaṭṭati. Itaropi hatthippamāṇato omakataro na vaṭṭati, hatthippamāṇato paṭṭhāya sinerupparamāṇopi vaṭṭati. Sace catūsu disāsu cattāro tīsu vā tayo pabbatā honti, catūhi vā tīhi vā pabbatanimittēhi sammannitumpi vaṭṭati, dvīhi pana nimittēhi ekena vā sammannitum na vaṭṭati. Ito paresu pāsāṇanimittādīsupi eseva nayo. Tasmā pabbatanimittam karontena pucchitabbam “ekābaddho, na ekābaddho”ti. Sace ekābaddho hoti, na kātabbo. Tañhi catūsu vā aṭṭhasu vā disāsu kittentenapi ekameva nimittam kittitam hoti, tasmā yo evaṃ cakkasaṇṭhānena vihārampi parikkhipitvā ṭhito pabbato, tam ekadisāya kittetvā aññāsu disāsu tam bahiddhā katvā anto aññāni nimittāni kittetabbāni. Sace pabbatassa tatiyabhāgaṃ vā upaḍḍham vā antosīmāya kattukāmā honti, pabbatam akittetvā yattakam padesaṃ anto kattukāmā, tassa parato tasmimyeva pabbate jātarukkhavammikādīsu aññataram nimittam kittetabbam. Sace ekayojanadvijojanappamāṇam sabbam pabbatam anto kattukāmā honti, pabbatassa parato bhūmiyaṃ jātarukkhavammikādīni nimittāni kittetabbāni.

Pāsāṇanimittē ayagūlopi pāsāṇasaṅkhyameva gacchati, tasmā yo koci pāsāṇo vaṭṭati. Pamāṇato pana hatthippamāṇo pabbatasaṅkhyam gato, tasmā so na vaṭṭati, mahāgoṇamahāmamsappamāṇo pana vaṭṭati. Heṭṭhimaparicchena dvattiṃsapalagūlapiṇḍappamāṇo vaṭṭati, tato khuddakataro iṭṭhakā vā mahantīpi na vaṭṭati, animittupagapāsāṇānam rāsipi na vaṭṭati, pageva paṃsuvālukarāsi. Bhūmisamo khalamaṇḍalasadiso piṭṭhipāsāṇo vā bhūmito khāṇuko viya uṭṭhitapāsāṇo vā hoti, sopi pamāṇupago ce, vaṭṭati. Piṭṭhipāsāṇo atimahantopi pāsāṇasaṅkhyameva gacchati, tasmā sace mahato piṭṭhipāsāṇassa ekappadesam antosīmāya kattukāmā honti, tam akittetvā tassupari añño pāsāṇo kittetabbo. Sace piṭṭhipāsāṇupari vihāram karonti, vihāramajjhena vā piṭṭhipāsāṇo vinivijjhivā

gacchati, evarūpo piṭṭhipāsāṇo na vaṭṭati. Sace hi taṃ kittenti, nimittassa upari vihāro hoti, nimittañca nāma bahisīmāya hoti, vihāropi bahisīmāyaṃ āpajjati. Vihāraṃ parikkhipitvā ṭhitapiṭṭhipāsāṇo ekattha kittetvā aññattha na kittetabbo.

Vananimitte tiṇavanamāṃ vā tacasāratālanāḷikerādirukkhavanamāṃ vā na vaṭṭati, antosārānamāṃ pana sākāsālādīnamāṃ antosāramissakānamāṃ vā rukkhānamāṃ vanamāṃ vaṭṭati, tañca kho heṭṭhimaparicchedena catupañcarukkkhamattampi, tato oraṃ na vaṭṭati, paramāṃ yojanasatikampi vaṭṭati. Sace pana vanamajjhe vihāraṃ karonti, vanamāṃ na kittetabbamāṃ. Ekadesamāṃ antosīmāya kātukāmehipi vanamāṃ akittetvā tattha rukkhapāsāṇādayo kittetabbā. Vihāraṃ parikkhipitvā ṭhitavanamāṃ ekattha kittetvā aññattha na kittetabbamāṃ.

Rukkhanimitte tacasāro tālanāḷikerādirukkho na vaṭṭati, antosāro jīvamānako antamaso ubbedhato aṭṭhaṅgulo pariñāhato sūcidaṇḍakappamāṇopi vaṭṭati. Tato oraṃ na vaṭṭati, paramāṃ dvādasayojano suppatiṭṭhitanigrodhopi vaṭṭati. Vamsanaḷakasārāvādīsu bījamāṃ ropetvā vaḍḍhāpito pamāṇupagopi na vaṭṭati, tato apanetvā pana taṃ khaṇampi bhūmiyamāṃ ropetvā koṭṭhakamāṃ katvā udakamāṃ āsiñcitvā kittetum vaṭṭati. Navamūlasākhāniggamanamāṃ akāraṇamāṃ, khandhamāṃ chinditvā ropite pana etaṃ yujjati. Kittentena ca “rukkho”tipi vattum vaṭṭati “sākarukkho”tipi “sālarukkho”tipi. Ekābaddhamāṃ pana suppatiṭṭhitanigrodhasadisamāṃ ekattha kittetvā aññattha kittetum na vaṭṭati.

Magganimitte araññakhattanadītaḷākamaggādayo na vaṭṭanti, jaṅghamaggo vā sakaṭamaggo vā vaṭṭati. Yo nibbijjhivā dve tīṇi gāmantarāni gacchati, yo pana jaṅghamaggasakaṭamaggato okkamitvā puna sakaṭamaggameva otarati, ye vā jaṅghamaggasakaṭamaggā avalaṅkā, te na vaṭṭanti, jaṅghasatthasakaṭasatthehi vaḷaṅkiyamānāyeva vaṭṭanti. Sace dve maggā nikkhamitvā pacchā sakaṭadhuramiva ekibhavanti, dvedhā bhinnatṭhāne vā sambandhatṭhāne vā sakimā kittetvā puna na kittetabbā. Ekābaddhanimittañhetamāṃ hoti. Sace vihāraṃ parikkhipitvā cattāro maggā catūsu disāsu gacchanti, majjhe ekamā kittetvā aparaṃ kittetum na vaṭṭati. Ekābaddhanimittañhetamāṃ. Koṇamāṃ nibbijjhivā gatamāṃ pana parabhāge kittetum vaṭṭati. Vihāramajjhena nibbijjhivā gatamaggo pana na kittetabbo, kittite nimittassa upari vihāro hoti. Sace sakaṭamaggassa antimacakkamaggamāṃ nimittamāṃ karonti, maggo bahisīmāya hoti, sace bāhiracakkamaggamāṃ nimittamāṃ karonti, bāhiracakkamaggo bahisīmāya hoti, sesamāṃ antosīmāṃ bhajati. Maggamāṃ kittentena “maggo pantho patho pajjo”tiādīsu dasasu yena kenaci nāmena ca kittetum vaṭṭati, parikhāsaṇṭhānena vihāraṃ parikkhipitvā gatamaggo ekattha kittetvā aññattha kittetum na vaṭṭati.

Vammikanimitte heṭṭhimaparicchedena taṃ divasamāṃ jāto aṭṭhaṅgulubbedho govisāṇappamāṇopi vammiko vaṭṭati, tato oraṃ na vaṭṭati. Paramāṃ himavantapabbatasadisopi vaṭṭati, vihāraṃ parikkhipitvā ṭhitamāṃ pana ekābaddhamāṃ ekattha kittetvā aññattha kittetum na vaṭṭati.

Nadīnimitte yassā dhammikānamāṃ rājūnamāṃ kāle anvaḍḍhamāsamāṃ anudasāhamāṃ anupañcāhanti evamāṃ deve vassante valāhakesu vigatamattesu sotamāṃ pacchijjati, ayamāṃ nadīsaṅkhamāṃ na gacchati. Yassā pana īdise suvuṭṭhikāle vassānassa cātumāse sotamāṃ na pacchijjati, yattha titthena vā atitthena vā sikkhākaraṇīye āgatalakkhaṇena timaṇḍalamāṃ paṭicchādetvā antaravāsakamāṃ anukkipitvā uttarantiyā bhikkhunīyā ekaṅguladvāṅgulamattampi antaravāsako temiyati, ayamāṃ nadī sīmamāṃ bandhantānamāṃ

nimittam hoti. Bhikkhuniyā nadīpāragamanepi uposathādisaṅghakammakaraṇepi nadīpārasīmāsammananepi ayameva nadī. Yā pana maggo viya sakaṭadhurasanṭhānena vā parikhāsanṭhānena vā vihāraṃ parikkhipitvā gatā, tam ekattha kittetvā aññattha kittetum na vaṭṭati. Vihārassa catūsu disūsu aññamaññaṃ vinibbijhitvā gate nadīcatukkepi ese va nayo. Asammissā nadiyo pana catassopi kittetum vaṭṭati. Sace vatim karonto viya rukkhapāde nikhanitvā vallipalālādīhi nadīsotaṃ rundhanti, udakaṃ ajjhottharitvā āvaraṇaṃ pavattatiyeva, nimittam kātuṃ vaṭṭati. Yathā pana udakaṃ na pavattati, evaṃ setumhi kate apavattamānā nadīnimittam kātuṃ na vaṭṭati, pavattanaṭṭhāne nadīnimittam, appavattanaṭṭhāne udakanimittam kātuṃ vaṭṭati. Yā pana dubbuṭṭhikāle vā gimhe vā nirudakabhāvena na pavattati, sā vaṭṭati. Mahānadito udakamātikaṃ nīharanti, sā kunnadīsadisā hutvā tīṇi sassāni sampādentī niccaṃ pavattati, kiñcāpi pavattati, nimittam kātuṃ na vaṭṭati. Yā pana mūle mahānadito nīhatāpi kālantarena teneva nīhatamaggena nadim bhinditvā sayam gacchati, gacchantī parato susumārādisamākiṇṇā nāvādīhi sañcaritabbā nadī hoti, tam nimittam kātuṃ vaṭṭati.

Udakanimittam nirudakaṭṭhāne nāvāya vā cāṭiādīsū vā udakaṃ pūretvā udakanimittam kittetum na vaṭṭati, bhūmigatameva vaṭṭati. Tañca kho appavattanaudakaṃ āvāṭapokkharāṇitaḷaākajātassaraṇisamuddādīsū ṭhitam, aṭṭhitam pana oghanadīudakavāhakamātikādīsū udakaṃ na vaṭṭati. Andhakaṭṭhakathāyaṃ pana “gambhīresu āvāṭādīsū ukkhepimaṃ udakaṃ nimittam na kātabba”nti vuttaṃ, tam duvuttaṃ, attanomatimattameva. Ṭhitam pana antamaso sūkarakhatāyapi gāmadārakānaṃ kīḷanavāpiyampi tam khaṇaṇṇeva pathaviyaṃ āvāṭam katvā kuṭehi āharitvā pūritaudakampi sace yāva kammavācāpariyosānā tiṭṭhati, appaṃ vā hotu bahuṃ vā, vaṭṭati. Tasmim pana ṭhāne nimittasaññākaraṇattham pāsāṇavālikāpaṃsuādīrāsī vā pāsāṇatthambho vā dārutthambho vā kātabbo. Tam kātuṃ karetuñca bhikkhusa vaṭṭati, lābhasīmāyaṃ pana na vaṭṭati. Samānasaṃvāsakasīmā kassaci pīḷanaṃ na karoti, kevalaṃ bhikkhūnaṃ vinayakammameva sādheti, tasmā ettha vaṭṭati.

Imehi ca aṭṭhahi nimittehi asammissehipi aññamaññaṃ sammissehipi sīmā sammannitum vaṭṭatiyeva. Sā evaṃ sammannitvā bajjhamānā ekena dvīhi vā nimittehi abaddhā hoti, tīṇi pana ādim katvā vuttappakārānaṃ nimittānaṃ satenapi baddhā hoti. Sā tīhi siṅghāṭakasaṅghānā hoti, catūhi caturassā vā siṅghāṭakaaḍḍhacandamudiṅgādisaṅghānā vā, tato adhikehi nānāsaṅghānā. Evaṃ vuttanayena nimittāni kittetvā sammatā “nimittasampattiyuttā”ti veditabbā.

159. Parisasampattiyuttā nāma sabbantimena paricchedena catūhi bhikkhūhi sannipatitvā yāvatikā tasmim gāmakhette baddhasīmaṃ vā nadīsamuddajātassare vā anokkamitvā ṭhitā bhikkhū, te sabbe hatthapāse vā katvā chandaṃ vā āharitvā sammatā.

160. Kammavācāsampattiyuttā nāma -

“Suṇātu me, bhante, saṅgho, yāvatā samantā nimittā kittitā, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho etehi nimittehi sīmaṃ sammanneyya samānasaṃvāsaṃ ekūposathaṃ, esā ñatti.

“Suṇātu me, bhante, saṅgho, yāvatā samantā nimittā kittitā, saṅgho etehi nimittehi sīmaṃ sammannati samānasaṃvāsaṃ ekūposathaṃ, yassāyasmato

khamati etehi nimितtehi sīmāya sammuti samānasamvāsāya ekūposathāya, so tuṇhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

“Sammata sīmā saṅghena etehi nimितtehi samānasamvāsā ekūposathā, khamati saṅghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmi”ti -

Evaṃ vuttāya parisuddhāya ñattidutiyakammavācāya sammata.

Kammavācāpariyosāne nimittānaṃ anto sīmā hoti, nimittāni sīmato bahi honti.

161. Evaṃ baddhāya ca sīmāya ticīvarena vip̐avāsasukhatthaṃ daḥhikammatthañca avip̐avāsasammuti kātābbā. Sā pana evaṃ kattābbā -

“Suṇātu me, bhante, saṅgho, yā sā saṅghena sīmā sammata samānasamvāsā ekūposathā, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho taṃ sīmaṃ ticīvarena avip̐avāsaṃ sammanneyya ṭhapetvā gāmañca gāmūpacārañca, esā ñatti.

“Suṇātu me, bhante, saṅgho, yā sā saṅghena sīmā sammata samānasamvāsā ekūposathā, saṅgho taṃ sīmaṃ ticīvarena avip̐avāsaṃ sammannati ṭhapetvā gāmañca gāmūpacārañca, yassāyasmato khamati etissā sīmāya ticīvarena avip̐avāsāya sammuti ṭhapetvā gāmañca gāmūpacārañca, so tuṇhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

“Sammata sā sīmā saṅghena ticīvarena avip̐avāsā ṭhapetvā gāmañca gāmūpacārañca, khamati saṅghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmi”ti.

Ettha ca nigamanagarānampi gāmeneva saṅgaho veditabbo. Gāmūpacāroti parikkhittassa parikkhepo, aparikkhittassa parikkhepokāso. Imesu pana gāmagāmūpacāresu adhiṭṭhitatecīvariko bhikkhu parihāraṃ na labhati. Ayañhi avip̐avāsasīmā “ṭhapetvā gāmañca gāmūpacārañcā”ti vuttattā gāmañca gāmūpacārañca na ottharati, samānasamvāsakasīmāva ottharati. Samānasamvāsakasīmā cettha attano dhammatāya gacchati, avip̐avāsasīmā pana yattha samānasamvāsakasīmā, tattheva gacchati. Na hi tassā visuṃ nimittakittanaṃ atthi, tattha sace avip̐avāsāya sammutikāle gāmo atthi, taṃ sā na ottharati. Sace pana sammata sīmāya pacchā gāmo nivisati, sopi sīmasaṅkhyameva gacchati. Yathā ca pacchā nivīṭṭho, evaṃ paṭhamam nivīṭṭhassa pacchā vaḍḍhitappadesopi sīmasaṅkhyameva gacchati. Sace sīmāsammutikāle gehāni katāni, “pavisissāmā”ti ālayopi atthi, manussā pana appaviṭṭhā, porāṇakagāmaṃ vā sace gehameva chaḍḍetvā aññattha gatā, agāmoyeva esa, sīmā ottharati. Sace pana ekampi kulaṃ pavīṭṭhaṃ vā agataṃ vā atthi, gāmoyeva, sīmā na ottharati. Ayamettha saṅkhepo.

162. Ayaṃ pana vitthāro sīmaṃ bandhitukāmena hi sāmantavihāresu bhikkhū tassa tassa vihārassa sīmāparicchedaṃ pucchitvā baddhasīmavihārānaṃ sīmāya sīmantarikaṃ, abaddhasīmavihārānaṃ sīmāya upacāraṃ ṭhapetvā disācārikabhikkhūnaṃ nissāñcārasamaye sace ekasmiṃ gāmakhette sīmaṃ bandhitukāmā, ye tattha baddhasīmavihārā, tesu bhikkhūnaṃ “mayam ajja sīmaṃ bandhissāma, tumhe sakasīmāya paricchedato mā nikkhamitthā”ti pesetabbaṃ. Ye abaddhasīmavihārā, tesu bhikkhū ekajjhaṃ sannipātetābbā, chandārahānaṃ chando āharāpetabbo. “Sace aññānīpi gāmakhettāni antokātukāmā, tesu gāmesu ye bhikkhū vasanti, tehipi āgantabbaṃ, anāgacchantānaṃ chando āharitabbo”ti mahāsumatthero āha. Mahāpadumatthero pana “nānāgāmakhettāni nāma

pāṭiyekkaṃ baddhasīmasadisāni, na tato chandapārisuddhi āgacchati,
antonimittagatehi pana bhikkhūhi āgantabba’’nti vatvā puna āha
’’samānasamvāsakasīmāsammananakāle āgamanampi anāgamanampi vaṭṭati,
avippavāsasīmāsammananakāle pana antonimittagatehi āgantabbaṃ,
anāgacchantānaṃ chando āharitabbo’’ti.

Evaṃ sannipatitesu bhikkhūsu chandārahānaṃ chande āhaṭe tesu tesu maggesu
nadītitthagāmadvārādīsū ca āgantukabhikkhūnaṃ sīghaṃ sīghaṃ
hatthapāsānayanatthañceva bahisīmakaraṇatthañca ārāmike ceva samaṇuddese ca
ṭhapetvā bherisaññaṃ vā saṅkhasaññaṃ vā katvā nimittakittanānantaraṃ vuttāya
’’suṇātu me bhante saṅgho’’tiādikāya kammavācāya sīmā bandhitabbā.
Kammavācāpariyosāneyeva nimittāni bahikatvā heṭṭhā pathavīsandhāraṃ
udakapariyantaṃ katvā sīmā gatā hoti.

163. Imaṃ pana samānasamvāsakasīmaṃ sammannantehi
pabbajjūpasampadādīnaṃ saṅghakammānaṃ sukhakaraṇatthaṃ paṭhamam
khaṇḍasīmā bandhitabbā. Taṃ pana bandhantehi vattaṃ jānitabbaṃ. Sace hi
bodhicetiyabhattachasālādīni sabbavatthūni patitṭhāpetvā katavihāre bandhanti,
vihāramajjhe bahūnaṃ samosaraṇatṭhāne abandhitvā vihārapaccante vivittokāse
bandhitabbā. Akatavihāre bandhantehi bodhicetiyādīnaṃ sabbavatthūnaṃ ṭhānaṃ
sallakkhetvā yathā patitṭhitesu vatthūsu vihārapaccante vivittokāse hoti, evaṃ
bandhitabbā. Sā heṭṭhimaparicchena sace ekavīsati bhikkhū gaṇhāti, vaṭṭati, tato
oraṃ na vaṭṭati, paraṃ bhikkhusahassaṃ gaṇhantīpi vaṭṭati. Taṃ bandhantehi
sīmamālākassa samantā nimittupagā pāsāṇā ṭhapetabbā, na khaṇḍasīmāya ṭhitehi
mahāsīmā bandhitabbā, na mahāsīmāya ṭhitehi khaṇḍasīmā, khaṇḍasīmāyameva
pana ṭhatvā khaṇḍasīmā bandhitabbā.

Tatrāyaṃ bandhanavidhi - samantā ’’eso pāsāṇo nimitta’’nti evaṃ nimittāni kittetvā
kammavācāya sīmā sammannitabbā. Atha tassā eva daḷhīkammatthaṃ
avippavāsakammavācā kātābā. Evañhi ’’sīmaṃ samūhanissāmā’’ti āgatā
samūhanitum na sakkhissanti. Sīmaṃ sammannitvā bahi sīmantarikapāsāṇā
ṭhapetabbā. Sīmantarikā pacchimakoṭiyā ekaratanappamāṇā vaṭṭati.
’’Vidatthippamāṇāpi vaṭṭatī’’ti kurundiyaṃ, ’’caturaṅgulappamāṇāpi vaṭṭatī’’ti
mahāpaccariyaṃ vuttaṃ. Sace pana vihāro mahā hoti, dvepi tissopi tatuttarimpi
khaṇḍasīmāyo bandhitabbā.

Evaṃ khaṇḍasīmaṃ sammannitvā mahāsīmasammutikāle khaṇḍasīmato nikkhamitvā
mahāsīmāyaṃ ṭhatvā samantā anupariyāyantehi sīmantarikapāsāṇā kittetabbā, tato
avasesanimittāni kittetvā hatthapāsaṃ avijahantehi kammavācāya
samānasamvāsakasīmaṃ sammannitvā tassā daḷhīkammatthaṃ
avippavāsakammavācāpi kātābā. Evañhi ’’sīmaṃ samūhanissāmā’’ti āgatā
samūhanitum na sakkhissanti. Sace pana khaṇḍasīmāya nimittāni kittetvā tato
sīmantarikāya nimittāni kittetvā mahāsīmāya nimittāni kittenti, evaṃ tīsu ṭhānesu
nimittāni kittetvā yaṃ sīmaṃ icchanti, taṃ paṭhamam bandhitum vaṭṭati. Evaṃ
santepi yathāvuttanayena khaṇḍasīmatova paṭṭhāya bandhitabbā. Evaṃ baddhāsu
pana sīmāsu khaṇḍasīmāya ṭhitā bhikkhū mahāsīmāya kammaṃ karontānaṃ na
kopenti, mahāsīmāya vā ṭhitā khaṇḍasīmāya karontānaṃ, sīmantarikāya pana ṭhitā
ubhinnaṃ na kopenti. Gāmakhettaṃ ṭhatvā kammaṃ karontānaṃ pana
sīmantarikāya ṭhitā kopenti. Sīmantarikā hi gāmakhettaṃ bhajati.

Sīmā ca nāmesā na kevalā pathavītaleyeva baddhā baddhā nāma hoti, atha kho piṭṭhipāsāṇepi kuṭigehepi leṇepi pāsādepi pabbatamatthakepi baddhā baddhāyeva hoti. Tattha piṭṭhipāsāṇe bandhantehi pāsāṇapiṭṭhiyaṃ rājiṃ vā koṭṭetvā udukkhalaṃ vā khaṇitvā nimittaṃ na kātabbaṃ, nimittupagapāsāṇe ṭhapetvā nimittāni kittetabbāni. Kammavācāpariyosāṇe sīmā pathavīsandhāraṃ udakapariyaṇaṃ katvā otarati. Nimittapāsāṇā yathāṭṭhāṇe na tiṭṭhanti, tasmā samantato rāji vā upaṭṭhāpetabbā, catūsu vā koṇesu pāsāṇā vijjhitaṃ, “ayaṃ sīmāparicchedo”ti vatvā akkharāni vā chinditaṃ. Keci usūyakā “sīmāṃ jhāpessāmā”ti aggim denti, pāsāṇāva jhāyanti, na sīmā.

Kuṭigehepi bhittiṃ akittetvā ekavīsatiyā bhikkhūnaṃ okāsaṭṭhānaṃ antokaritvā pāsāṇanimittāni ṭhapetvā sīmā sammannitabbā, antokuṭṭameva sīmā hoti. Sace antokuṭṭe ekavīsatiyā bhikkhūnaṃ okāso natthi, pamukhe nimittapāsāṇe ṭhapetvā sammannitabbā. Sace evampi nappahoti, bahi nibbodakapatanaṭṭhāṇepi nimittāni ṭhapetvā sammannitabbā. Evaṃ sammatāya pana sabbāṃ kuṭigeḥaṃ sīmāṭṭhameva hoti.

Catubhittiyaleṇepi bandhantehi kuṭṭaṃ akittetvā pāsāṇāva kittetabbā, anto okāse asati pamukhepi nimittāni ṭhapetabbāni, evaṃ leṇassa anto ca bahi ca sīmā hoti.

Uparipāsādepi bhittiṃ akittetvā antopāsāṇe ṭhapetvā sīmā sammannitabbā. Sace nappahoti, pamukhepi pāsāṇe ṭhapetvā sammannitabbā. Evaṃ sammatā uparipāsādeyeva hoti, heṭṭhā na otarati. Sace pana bahūsu thambhesu tulānaṃ upari katapāsādassa heṭṭhimatale kuṭṭo yathā nimittānaṃ anto hoti, evaṃ utṭahitvā tulārukkhehi ekasambandho ṭhito, heṭṭhāpi otarati, ekathambhapāsādassa pana uparitale baddhā sīmā. Sace thambhamatthake ekavīsatiyā bhikkhūnaṃ okāso hoti, heṭṭhā otarati. Sace pāsādabhittito niggatesu niyyūhakādīsu pāsāṇe ṭhapetvā sīmāṃ bandhanti, pāsādabhitti antosīmāya hoti. Heṭṭhā panassā otaraṇānotaraṇaṃ vuttanayeneva veditabbāṃ.

Heṭṭhāpāsāde kittentehipi bhitti ca rukkhathambhā ca na kittetabbā, bhittilagge pana pāsāṇatthambhe kittetuṃ vaṭṭati. Evaṃ kittitā sīmā heṭṭhāpāsādassa pariyaṇatthambhānaṃ antoyeva hoti. Sace pana heṭṭhāpāsādassa kuṭṭo uparimatalena sambaddho hoti, uparipāsādampi abhiruhati. Sace pāsādassa bahi nibbodakapatanaṭṭhāṇe nimittāni karonti, sabbo pāsādo sīmāṭṭho hoti.

Pabbatamatthake talaṃ hoti ekavīsatiyā bhikkhūnaṃ okāsārahaṃ, tattha piṭṭhipāsāṇe viya sīmāṃ bandhanti, heṭṭhāpabbatepi teneva paricchedena sīmā otarati. Tālamūlakapabbatepi upari sīmā baddhā heṭṭhā otarateva. Yo pana vitānaṣaṇṭhāno hoti, upari ekavīsatiyā bhikkhūnaṃ okāso atthi, heṭṭhā natthi, tassupari baddhā sīmā heṭṭhā na otarati. Evaṃ mudīṅgasāṇṭhāno vā hotu paṇavasāṇṭhāno vā, yassa heṭṭhā vā majjhe vā sīmappamāṇaṃ natthi, tassa upari baddhā sīmā heṭṭhā na otarati. Yassa pana dve kūṭāni āsanne ṭhitāni, ekassapi upari sīmappamāṇaṃ nappahoti, tassa kūṭantaraṃ cinitvā vā pūretvā vā ekābaddhaṃ katvā upari sīmā sammannitabbā. Eko sappaphaṇasadiso pabbato, tassa upari sīmappamāṇassa atthitāya sīmāṃ bandhanti, tassa ce heṭṭhā ākāsapabbhāraṃ hoti, sīmā na otarati. Sace panassa vemajjhe sīmappamāṇo susirapāsāṇo hoti, otarati, so ca pāsāṇo sīmāṭṭhoyeva hoti. Athāpissa heṭṭhāleṇassa kuṭṭo aggakoṭṭiṃ āhacca tiṭṭhati, otarati, heṭṭhā ca upari ca sīmāyeva hoti. Sace pana heṭṭhā uparimassa sīmāparicchedassa pārato antoleṇaṃ hoti, bahi sīmā na otarati. Athāpi uparimassa

sīmāparicchedassa orato bahi leṇaṃ hoti, anto sīmā na otarati. Athāpi upari sīmāparicchedo khuddako, heṭṭhā leṇaṃ mahantaṃ sīmāparicchedamatikkamitvā ṭhitāṃ, sīmā upariyeva hoti, heṭṭhā na otarati. Yadi pana leṇaṃ khuddakaṃ sabbapacchimasīmāparimāṇaṃ, upari sīmā mahatī naṃ ajjhottharivā ṭhitā, sīmā otarati. Atha leṇaṃ atikhuddakaṃ sīmappamāṇaṃ na hoti, sīmā upariyeva hoti, heṭṭhā na otarati. Sace tato upaḍḍhaṃ bhijjivā patati, sīmappamāṇaṃ cepi hoti, bahi patitaṃ asīmā. Apatitaṃ pana yadi sīmappamāṇaṃ, sīmā hotiyeva.

Khaṇḍasīmā ca nīcavatthukā hoti, taṃ pūretvā uccavatthukaṃ karonti, sīmāyeva. Sīmāya gehaṃ karonti, sīmaṭṭhakameva hoti. Sīmāya pokkharāṇiṃ khaṇanti, sīmāyeva. Ogho sīmāmaṇḍalaṃ ottharivā gacchati, sīmāmālake aṭṭaṃ bandhitvā kammaṃ kātuṃ vaṭṭati. Sīmāya heṭṭhā umaṅganadī hoti, iddhiṃ bhikkhu tattha nisīdati. Sace sā nadī paṭhamaṃ gatā, sīmā pacchā baddhā, kammaṃ na kopeti. Atha paṭhamaṃ sīmā baddhā, pacchā nadī gatā, kammaṃ kopeti, heṭṭhāpathavītale ṭhito pana kopetiyeva.

Sīmāmālake vaṭarukkho hoti, tassa sākhā vā tato niggaṭapāroho vā mahāsīmāya pathavītaṃ vā tatthajātarukkhādīni vā āhacca tiṭṭhati, mahāsīmaṃ vā sodhetvā kammaṃ kātappaṃ, te vā sākhāpārohā chinditvā bahiṭṭhakā kātappā. Anāhacca ṭhitasākhādīsu āruḥhabhikkhū hatthapāsaṃ ānetabbā. Evaṃ mahāsīmāya jātarukkhassa sākhā vā pāroho vā vuttanayeneva sīmāmālake patiṭṭhāti, vuttanayeneva sīmaṃ sodhetvā vā kammaṃ kātappaṃ, te vā sākhāpārohā chinditvā bahiṭṭhakā kātappā. Sace mālake kamme kariyamāne koci bhikkhu mālakassa anto pavisitvā vehāsaṃ ṭhitasākhāya nisīdati, pādā vāssa bhūmigatā honti, nivāsanapārūpanaṃ vā bhūmiṃ phusati, kammaṃ kātuṃ na vaṭṭati. Pāde pana nivāsanapārūpanaṃ ukkhipāpetvā kātuṃ kammaṃ vaṭṭati, idaṃ lakkhaṇaṃ purimanayepi veditabbā. Ayaṃ pana viseso - tatra ukkhipāpetvā kātuṃ na vaṭṭati, hatthapāsameva ānetabbo. Sace antosīmato pabbato abbhuggacchati, tatraṭṭho bhikkhu hatthapāsaṃ ānetabbo. Iddhiyā antopabbataṃ pavitṭhepi eseva nayo. Bajjhamānā eva hi sīmā pamāṇarahitaṃ padesaṃ na otarati, baddhāya sīmāya jātaṃ yaṃ kiñci yattha katthaci ekasambandhena gataṃ sīmāsaṅkhyameva gacchatīti.

Tiyojanaparamaṃ pana sīmaṃ sammannantena majjhe ṭhatvā yathā catūsupi disāsu diyaḍḍhadiyaḍḍhayaṃ hoti, evaṃ sammannitabbā. Sace pana majjhe ṭhatvā ekekadiso tiyojanaṃ karonti, chayojanaṃ hotīti na vaṭṭati. Caturassaṃ vā tikoṇaṃ vā sammannantena yathā koṇato koṇaṃ tiyojanaṃ hoti, evaṃ sammannitabbā. Sace hi yena kenaci pariyantena kesaggamattampi tiyojanaṃ atikkāmeti, āpattiṃca āpajjati, sīmā ca asīmā hoti.

164. “Na, bhikkhave, nadīpārasīmā sammannitabbā, yo sammanneyya, āpatti dukkaṭassā”ti vacanato nadīpārasīmā na sammannitabbā. Yatra pana dhuvanāvā vā dhuvasetu vā abhimukhatittheyeva atthi, evarūpaṃ nadīpārasīmaṃ sammannituṃ vaṭṭati. “Anujānāmi, bhikkhave, yatthassa dhuvanāvā vā dhuvasetu vā, evarūpaṃ nadīpārasīmaṃ sammannitu”nti hi vuttaṃ. Sace dhuvanāvā vā dhuvasetu vā abhimukhatitthe natthi, īsakaṃ uddhaṃ abhiruhitvā adho vā orohitvā atthi, evampi vaṭṭati. Karavikatissatthero pana “gāvutamattabbhantarepi vaṭṭatī”ti āha.

Imaṃca pana nadīpārasīmaṃ sammannantena ekasmiṃca tīre ṭhatvā uparisote nadītīre nimittaṃ kittetvā tato paṭṭhāya attānaṃ parikkhipantena yattakaṃ paricchedaṃ icchati, tassa pariyosāne adhosotepi nadītīre nimittaṃ kittetvā paratīre

sammukhaṭṭhāne nadītīre nimittam kittetabbam. Tato paṭṭhāya yattakam paricchedam icchatī, tassa vasena yāva uparisote paṭhamam kittitanimittassa sammukhā nadītīre nimittam, tāva kittetvā paccāharitvā paṭhamakittitanimittena saddhiṃ ghaṭetabbam. Atha sabbanimittānam anto ṭhite bhikkhū hatthapāsagate katvā kammavācāya sīmā sammannitabbā. Nadiyā ṭhitā anāgatāpi kammam na kopenti, sammutipariyosāne ṭhapetvā nadiṃ nimittānam anto paratīre ca orimatīre ca ekasīmā hoti, nadī pana baddhasīmāsankhyaṃ na gacchatī. Visuṃ nadīsīmā eva hi sā.

Sace antonadiyaṃ dīpako hoti, tam antosīmāya kātukāmena purimanayeneva attanā ṭhitatīre nimittāni kittetvā dīpakassa orimante ca pārimante ca nimittam kittetabbam. Atha paratīre nadiyā orimatīre nimittassa sammukhaṭṭhāne nimittam kittetvā tato paṭṭhāya purimanayeneva yāva uparisote paṭhamam kittitanimittassa sammukhā nimittam, tāva kittetabbam. Atha dīpakassa pārimante ca orimante ca nimittam kittetvā paccāharitvā paṭhamam kittitanimittena saddhiṃ ghaṭetabbam. Atha dvīsu tīresu dīpakesu ca bhikkhū sabbe hatthapāsagate katvā kammavācāya sīmā sammannitabbā, nadiyaṃ ṭhitā anāgacchantāpi kammam na kopenti, sammutipariyosāne ṭhapetvā nadiṃ nimittānam anto tīradvayañca dīpako ca ekasīmā hoti, nadī pana nadīsīmāyeva.

Sace pana dīpako vihārasīmāparicchedato uddham vā adho vā adhikataro hoti, atha vihārasīmāparicchedanimittassa ujukameva sammukhībhūte dīpakassa orimante nimittam kittetvā tato paṭṭhāya dīpakasikharam parikkhipantena puna dīpakassa orimante nimittasammukhe pārimante nimittam kittetabbam. Tato param purimanayeneva paratīre sammukhanimittamādiṃ katvā paratīre nimittāni ca dīpakassa pārimantaorimante nimittāni ca kittetvā paṭhamakittitanimittena saddhiṃ ghaṭanā kātabbā. Evaṃ kittetvā sammatā sīmā pabbatasañṭhānā hoti. Sace pana dīpako vihārasīmāparicchedato uddhampi adhopi adhikataro hoti, purimanayeneva dīpakassa ubhopi sikharāni parikkhipitvā nimittāni kittentena nimittaghaṭanā kātabbā. Evaṃ kittetvā sammatā sīmā mudiṅgasañṭhānā hoti. Sace dīpako vihārasīmāparicchedassa anto khuddako hoti, sabbapaṭhamena nayena dīpake nimittāni kittetabbāni. Evaṃ kittetvā sammatā sīmā paṇavasañṭhānā hoti. Evaṃ tāva sīmābandhanaṃ veditabbam.

165. Evaṃ baddhā pana sīmā kadā asīmā hotīti? Yadā saṅgho sīmaṃ samūhanati, tadā asīmā hoti. Kathaṃ panesā samūhanitabbāti? “Sīmaṃ, bhikkhave, sammannantena paṭhamam samānasamvāsasīmā sammannitabbā, pacchā ticīvarena avippavāso sammannitabbo. Sīmaṃ, bhikkhave, samūhanantena paṭhamam ticīvarena avippavāso samūhantabbo, pacchā samānasamvāsasīmā samūhantabbā”ti vacanato paṭhamam avippavāso samūhanitabbo, pacchā sīmā samūhanitabbāti. Kathaṃ? Byattena bhikkhunā paṭibalena saṅgho ñāpetabbo -

“Suṇātu me, bhante, saṅgho, yo so saṅghena ticīvarena avippavāso sammato, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho tam ticīvarena avippavāsaṃ samūhaneyya, esā ñatti.

“Suṇātu me, bhante, saṅgho, yo so saṅghena ticīvarena avippavāso sammato, saṅgho tam ticīvarena avippavāsaṃ samūhanati. Yassāyasmato khamatī etassa ticīvarena avippavāsassa samugghāto, so tuṇhassa. Yassa nakkhamatī, so bhāseyya.

“Samūhato so saṅghena ticīvarena avippavāso, khamati saṅghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmi”ti -

Evaṃ tāva avippavāso samūhanitabbo.

“Suṇātu me, bhante, saṅgho, yā sā saṅghena sīmā sammatā samānasaṃvāsā ekūposathā, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho taṃ sīmaṃ samūhaneyya samānasaṃvāsaṃ ekūposathaṃ, esā ñatti.

“Suṇātu me, bhante, saṅgho, yā sā saṅghena sīmā sammatā samānasaṃvāsā ekūposathā, saṅgho taṃ sīmaṃ samūhanati samānasaṃvāsaṃ ekūposathaṃ. Yassāyasmato khamati etissā sīmāya samānasaṃvāsāya ekūposathāya samugghāto, so tuṇhassa. Yassa nakkhamati, so bhāseyya.

“Samūhatā sā sīmā saṅghena samānasaṃvāsā ekūposathā, khamati saṅghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmi”ti -

Evaṃ sīmā samūhanitabbā.

Samūhanantena pana bhikkhunā vattaṃ jānitabbam. Tatridaṃ vattaṃ -
khaṇḍasīmāya tthatvā avippavāsasīmā na samūhantabbā, tathā avippavāsasīmāya
tthatvā khaṇḍasīmāpi. Khaṇḍasīmāya pana tthitena khaṇḍasīmāva samūhanitabbā,
tathā itarāya tthitena itarā. Sīmaṃ nāma dvīhi kārāṇehi samūhananti pakatiyā
khuddakaṃ puna āvāsavaḍḍhanatthāya mahatiṃ vā kātuṃ, pakatiyā mahatiṃ puna
aññesaṃ vihārokaśādānatthāya khuddakaṃ vā kātuṃ. Tattha sace khaṇḍasīmāñca
avippavāsasīmāñca jānanti, samūhanituñceva bandhitsuñca sakkhissanti.
Khaṇḍasīmaṃ pana jānantā avippavāsaṃ ajānantāpi samūhanituñceva bandhitsuñca
sakkhissanti. Khaṇḍasīmaṃ ajānantā avippavāsaṃyeva jānantā
cetiyaṅgaṇabodhiyaṅgaṇaupaosaṭhāgārādīsu nirāsaṅkatthānesu tthatvā appeva nāma
samūhanituṃ sakkhissanti, paṭibandhituṃ pana na sakkhissanteva. Sace
bandheyyuṃ, sīmāsambhedaṃ katvā vihāraṃ avihāraṃ kareyyuṃ, tasmā na
samūhanitabbā. Ye pana ubhoṇi na jānanti, te neva samūhanituṃ, na bandhituṃ
sakkhissanti. Ayañhi sīmā nāma kammavācāya vā asīmā hoti sāsanantaradhānena
vā, na ca sakkā sīmaṃ ajānantehi kammavācā kātuṃ, tasmā na samūhanitabbā,
sādhukaṃ pana nātavāyeva samūhanitabbā ceva bandhitabbā cāti. Ayaṃ tāva
baddhasīmāya vinicchayo.

166. Abaddhasīmā pana gāmasīmā sattabbhantarasīmā udakukkhepasīmāti tividhā.
Tattha yāvatā ekaṃ gāmakhettaṃ, ayaṃ gāmasīmā nāma, gāmaggaṇaṇa cettha
nagarampi nigamampi gahitameva hoti. Tattha yattake padese tassa tassa gāmassa
gāmabhojakā baliṃ labhanti, so padeso appo vā hotu mahanto vā, gāmasīmātveva
saṅkhyāṃ gacchati. Nagaranigamasīmāsupi eseva nayo. Yampi ekasmiṃyeva
gāmakhette ekaṃ padesaṃ “ayaṃ visuṃgāmo hotū”ti paricchinditvā rājā kassaci
deti, sopi visuṃgāmasīmā hotiyeva, tasmā sā ca itarā ca
pakatigāmanagaranigamasīmā baddhasīmāsadisāyeva honti, kevalaṃ pana
ticīvaravippavāsaparihāraṃ na labhanti.

Agāmake pana araṇṇe samantā sattabbhantarā sattabbhantarasīmā nāma. Tattha
agāmake nāma araṇṇaṃ viñjhāṭavīādīsu vā samuddamajjhe vā macchabandhānaṃ
agamanapathe dīpakesu labbhati. Samantā sattabbhantarāti majjhe tthitānaṃ

sabbadisāsu sattabbhantarā vinibbedhena cuddasa honti. Tattha ekaṃ abbhantaram aṭṭhavīsatihatthappamāṇaṃ hoti. Ayañca sīmā parisavasena vaḍḍhati, tasmā samantā parisapariyantato paṭṭhāya abbhantaraparicchedo kātabbo. Sace pana dve saṅghā visuṃ uposathaṃ karonti, dvinnam sattabbhantarānaṃ antare aññamekaṃ abbhantaram upacāratthāya ṭhapetabbaṃ.

167. Yā panesā “sabbā, bhikkhave, nadī asīmā, sabbo samuddo asīmo, sabbo jātassaro asīmo”ti evaṃ nadīādīnaṃ baddhasīmabhāvaṃ paṭikkhipitvā puna “nadiyā vā, bhikkhave, samudde vā jātassare vā yaṃ majjhimassa purisassa samantā udakukkhepā, ayaṃ tattha samānasaṃvāsā ekūposathā”ti vuttā, ayaṃ udakukkhepasīmā nāma. Tattha nadī nadīnimitte vuttalakkaṇāva, samuddopi pākaṭoyeva. Yo pana yena kenaci khaṇitvā akato sayamjāto sobbho samantato āgatenā udakena pūrito tiṭṭhati, yattha nadiyaṃ vuttappakāre vassakāle udakaṃ santiṭṭhati, ayaṃ jātassaro nāma. Yopi nadiṃ vā samuddaṃ vā bhinditvā nikkhantaudakena khato sobbho etaṃ lakkaṇaṃ pāpuṇāti, ayampi jātassaroyeva. Etesu nadīādīsu yaṃ ṭhānaṃ thāmamajjhimassa purisassa samantato udakukkhepena paricchinnaṃ, ayaṃ udakukkhepasīmā nāma.

Kathaṃ pana udakukkhepo kātabboti? Yathā akkhadhuttā dāruḷaṃ khipanti, evaṃ udakaṃ vā vālukaṃ vā hatthena gahetvā thāmamajjhimena purisena sabbathāmena khipitabbaṃ. Yattha evaṃ khittaṃ udakaṃ vā vālukaṃ vā patati, ayameko udakukkhepo, tassa antohatthapāsāṃ vijahitvā ṭhito kammaṃ kopeti. Yāva parisā vaḍḍhati, tāva sīmāpi vaḍḍhati, parisapariyantato udakukkhepoyeva pamāṇaṃ, ayaṃ pana etesaṃ nadīādīnaṃ antoyeva labbhati, na bahi. Tasmā nadiyā vā jātassare vā yattakaṃ padesaṃ pakativassakāle catūsu māsesu udakaṃ ottharati, samudde yasmim padese pakativīciyo osaritvā saṇṭhahanti, tato paṭṭhāya kappiyabhūmi, tattha ṭhatvā uposathādikammaṃ kātuṃ vaṭṭati, dubbuṭṭhikāle vā gimhe vā nadījātassaresu sukkhesupi sā eva kappiyabhūmi. Sace pana sukkhe jātassare vāpiṃ vā khaṇanti, vappaṃ vā karonti, taṃ ṭhānaṃ gāmakhettaṃ hoti. Yā panesā “kappiyabhūmi”ti vuttā, tato bahi udakukkhepasīmā na gacchati, anto gacchati, tasmā tesam anto parisapariyantato paṭṭhāya samantā udakukkhepaparicchedo kātabbo, ayamettha saṅkhepo.

Ayaṃ pana vitthāro - sace nadī nātidīghā hoti, pabhavato paṭṭhāya yāva mukhadvārā sabbattha saṅgho nisīdati, udakukkhepasīmāya kammaṃ natthi, sakalāpi nadī etesaṃyeva bhikkhūnaṃ pahoti. Yaṃ pana mahāsumattherena vuttaṃ “yojanaṃ pavattamānāyeva nadī, tatrāpi upari aḍḍhayojanaṃ pahāya heṭṭhā aḍḍhayojane kammaṃ kātuṃ vaṭṭati”ti, taṃ mahāpadumatthereneva paṭikkhittaṃ. Bhagavatā hi “timaṇḍalaṃ paṭicchādetvā yattha katthaci uttarantiyā bhikkhuniyā antaravāsako temiyatī”ti idaṃ nadiyā pamāṇaṃ vuttaṃ, na yojanaṃ vā aḍḍhayojanaṃ vā, tasmā yā imassa suttassa vasena pubbe vuttalakkaṇā nadī, tassā pabhavato paṭṭhāya saṅghakammaṃ kātuṃ vaṭṭati. Sace panettha bahū bhikkhū visuṃ visuṃ kammaṃ karonti, sabbehi attano ca aññesañca udakukkhepaparicchedassa antarā añño udakukkhepo sīmantarikatthāya ṭhapetabbo, tato adhikaṃ vaṭṭatiyeva, ūnaṃ pana na vaṭṭatīti vuttaṃ. Jātassarasamuddepi eseṃ nayo.

Nadiyā pana “kammaṃ karissāmā”ti gatehi sace nadī paripuṇṇā hoti samatittikā, udakasāṭikaṃ nivāsetvā antonadiyaṃyeva kammaṃ kātabbāṃ. Sace na sakkonti, nāvāyapi ṭhatvā kātabbāṃ. Gacchantiyā pana nāvāya kātuṃ na vaṭṭati. Kasmā? Udakukkhepamattameva hi sīmā. Taṃ nāvā sīghameva atikkamati, evaṃ sati aññissā

sīmāya ñatti, aññissā anusāvanā hoti, tasmā nāvaṃ arittena vā ṭhapetvā pāsāṇe vā lambetvā antonadiyaṃ jātarukkhe vā bandhitvā kammaṃ kātappaṃ. Antonadiyaṃ baddhaaṭṭakepi antonadiyaṃ jātarukkhepi ṭhitehi kātuṃ vaṭṭati. Sace pana rukkhassa sākha vā tato nikkhantapāroho vā bahinadītīre vihārasīmāya vā gāmasīmāya vā patiṭṭhito, sīmaṃ vā sodhetvā sākhaṃ vā chinditvā kammaṃ kātappaṃ. Bahinadītīre jātarukkhassa antonadiyaṃ pavitṭhasākhāya vā pārohe vā nāvaṃ bandhitvā kammaṃ kātuṃ na vaṭṭati, karontehi sīmā vā sodhetabbā, chinditvā vāssa bahipatiṭṭhitabhāvo nāsetabbo. Nadītīre pana khāṇukaṃ koṭṭetvā tattha baddhanāvāya na vaṭṭatiyeva. Nadiyaṃ setuṃ karonti, sace antonadiyaṃyeva setu ca setupādā ca honti, setumhi ṭhitehi kammaṃ kātuṃ vaṭṭati. Sace pana setu vā setupādā vā bahitīre patiṭṭhitā, kammaṃ kātuṃ na vaṭṭati, sīmaṃ sodhetvā kātappaṃ. Atha setupādā anto, setu pana ubhinnaṃpi tīraṇaṃ upariākāse ṭhito, vaṭṭati.

Antonadiyaṃ pāsāṇo vā dīpako vā hoti, tattha yattakaṃ padesaṃ pubbe vuttappakāre pakativassakāle vassānassa catūsu māsesu udakaṃ ottharati, so nadīsaṅkhyameva gacchati. Ativutṭhikāle oghena otthatokāso na gahetabbo. So hi gāmasīmāsaṅkhyameva gacchati. Nadito mātikaṃ nīharantā nadiyaṃ āvaraṇaṃ karonti, taṃ ce ottharitvā vā vinibbijhitvā vā udakaṃ gacchati, sabbattha pavattanaṭṭhāne kammaṃ kātuṃ vaṭṭati. Sace pana āvaraṇena vā koṭṭakabandhanena vā sotaṃ pacchindati, udakaṃ nappavattati, appavattanaṭṭhāne kātuṃ na vaṭṭati, āvaraṇamattakepi kātuṃ na vaṭṭati. Sace koci āvaraṇappadeso pubbe vuttapāsāṇadīpakappadeso viya udakena ajjhotthariyati, tattha vaṭṭati. So hi nadīsaṅkhyameva gacchati. Nadiṃ vināsetvā taḷākaṃ karonti, heṭṭhā pālībaddhā udakaṃ āgantvā taḷākaṃ pūretvā tiṭṭhati, ettha kammaṃ kātuṃ na vaṭṭati, upari pavattanaṭṭhāne heṭṭhā ca chaḍḍitodakaṃ nadiṃ otaritvā sandanaṭṭhānato paṭṭhāya vaṭṭati. Deve avassante hemantagimhesu vā sukkhanadiyāpi vaṭṭati, nadito nīhaṭamātikāya na vaṭṭati. Sace sā kālantarena bhijjitvā nadī hoti, vaṭṭati. Kāci nadī uppatitvā gāmanigamasīmaṃ ottharitvā pavattati, nadīyeva hoti, kammaṃ kātuṃ vaṭṭati. Sace pana vihārasīmaṃ ottharati, vihārasīmātveva saṅkhyāṃ gacchati.

Samuddepi kammaṃ karontehi yaṃ padesaṃ uddhaṃ vaḍḍhanaudakaṃ vā pakativīci vā vegena āgantvā ottharati, tattha kātuṃ na vaṭṭati. Yasmiṃ pana padese pakativīciyo osaritvā saṇṭhahanti, so udakantato paṭṭhāya anto samuddo nāma, tattha ṭhitehi kammaṃ kātappaṃ. Sace ūmivego bādhati, nāvāya vā aṭṭake vā ṭhatvā kātappaṃ. Tesu vinicchayo nadiyaṃ vuttanayeneva veditabbo. Samudde piṭṭhipāsāṇo hoti, taṃ kadāci ūmiyo āgantvā ottharanti, kadāci na ottharanti, tattha kammaṃ kātuṃ na vaṭṭati. So hi gāmasīmāsaṅkhyameva gacchati. Sace pana vīcīsu āgatāsupi anāgatāsupi pakatiudakeneva otthariyati, vaṭṭati. Dīpako vā pabbato vā hoti, so ce dūre hoti macchabandhānaṃ agamanapathe, araṇṇasīmāsaṅkhyameva gacchati. Tesāṃ gamanapariyantassa orato pana gāmasīmāsaṅkhyāṃ gacchati, tattha gāmasīmaṃ asodhetvā kammaṃ kātuṃ na vaṭṭati. Samuddo gāmasīmaṃ vā nigamasīmaṃ vā ottharitvā tiṭṭhati, samuddova hoti, tattha kammaṃ kātuṃ vaṭṭati. Sace pana vihārasīmaṃ ottharati, vihārasīmātveva saṅkhyāṃ gacchati.

Jātassare kammaṃ karontehi yattha pubbe vuttappakāre vassakāle vasse pacchinnamatte pivituṃ vā hatthapāde vā dhovituṃ udakaṃ na hoti, sukkhati, ayaṃ na jātassaro, gāmakhettasaṅkhyameva gacchati, tattha kammaṃ na kātappaṃ. Yattha pana vuttappakāre vassakāle udakaṃ santiṭṭhati, ayameva jātassaro. Tassa

yattake padese vassānaṃ cātumāse udakaṃ tiṭṭhati, tattha kammaṃ kātuṃ vaṭṭati. Sace gambhīraṃ udakaṃ, aṭṭakaṃ bandhitvā tattha ṭhitehipi jātassarassa antojātarukkhampi baddhaaṭṭakepi kātuṃ vaṭṭati. Piṭṭhipāsāṇadīpakesu panettha nadiyaṃ vuttasadisova vinicchayo. Samavassadevakāle pahonakajātassaro pana cepi dubbuṭṭhikakāle vā gimhahemantesu vā sukkhati, nirudako hoti, tattha saṅghakammaṃ kātuṃ vaṭṭati. Yaṃ andhakaṭṭhakathāyaṃ vuttaṃ “sabbo jātassaro sukkho anodako gāmakhettaṃyeva bhajati”ti, taṃ na gahetabbam. Sace panettha udakatthāya āvāṭaṃ vā pokkharaṇīdīni vā khaṇanti, taṃ ṭhānaṃ ajātassaro hoti, gāmasīmāsaṅkhyāṃ gacchati. Lābutipusakādivappe katepi eseva nayo. Sace pana naṃ pūretvā thalaṃ vā karonti, ekasmiṃ disābhāge pālīṃ bandhitvā sabbameva naṃ mahātaḷākaṃ vā karonti, sabbopi ajātassaro hoti, gāmasīmāsaṅkhyāṃ gacchati. Loṇīpi jātassarasaṅkhyameva gacchati. Vassike cattāro māse udakaṭṭhānokāse kammaṃ kātuṃ vaṭṭatīti. Ayaṃ abaddhasīmāya vinicchayo.

Iti pālīmuttakavinayavinicchayasaṅgahe

Sīmāvinicchayakathā samattā.

ABOUT THIS TRANSLATION

This translation is part of the PaliVerse Project - the first complete, unified English translation of the Pāli Canon together with its Commentaries (Aṭṭhakathā) and Subcommentaries (Ṭīkā), accompanied by interactive study tools. PaliVerse is an ongoing project. The AI translations are continuously improved through experts' revisions and feedback. This text is the latest translation as of the date of download.

PDF Creation Date: 16 August 2026

HOW TO CITE

PaliVerse (2026). Subcommentaries. 2. The Canon of Discipline - Subcommentaries. 07. Commentary on the Vinayaśāṅgaha. 24. Sīmāvinicchayakathā Retrieved from paliverse.org

© 2026 The PaliVerse Project · All Rights Reserved
Centre for Study and Practice of Theravāda Buddhism
Civic Non-Profit Company registered in Greece
This PDF may be freely distributed for study and practice.

PaliVerse.org